

مطالعه‌ی شیوه‌های کسب داده‌ها به وسیله‌ی پرستاران زن

زهرآبادری^۱، پروین غیائی^۲ و لاله جولاهی ساروی^{۳*}

چکیده

سواد داده‌ای و دانش کافی در راه درست جستجوی داده‌ها، بازیابی و انتخاب مدارک مناسب از اهمیت شایانی برخوردار است. این امر در پرستاران که در همه‌ی ابعاد علمی و تخصصی رشته‌ی خود، همراه پزشکان فعالیت می‌کنند، بیش‌تر نمود پیدا می‌کند. شناخت ابزارهای جستجو و بازیابی داده‌ها منجر به تکامل روش‌های تشخیص و درمانی شده و حتی آموزش‌های جدید را می‌طلبد. این پژوهش به روش مطالعه‌ی پیمایشی توصیفی از راه پرسشنامه بین سرپرستاران بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران با هدف بررسی شیوه‌های کسب داده‌های سرپرستاران گردآوری شده تا با شناخت نقاط قوت و ضعف این مسئله برای توسعه‌ی برنامه‌های آموزشی پرستاران بکار رود. تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی تواما استفاده شد. نتایج بررسی‌ها نشان داد که نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها، عدم تسلط کافی به متون انگلیسی و عدم آشنایی با ابزارهای جستجو از مهم‌ترین موانع مؤثر در دستیابی پرستاران زن به منابع داده‌ای هستند. با توجه به این‌که اصلی‌ترین منابع مورد نیاز پرستاران زن به زبان انگلیسی می‌باشد، لذا، عدم تسلط به متون انگلیسی مانعی مهم و تأثیر گذار بر دستیابی سرپرستاران به داده‌ها شناخته شد.

واژه‌های کلیدی: سواد داده‌ای، دستیابی به داده‌ها، سرپرستاران زن، پرستاران، بیمارستان‌های خصوصی، تهران.

۱- عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد، واحد تهران شمال. Abazari39@yahoo.com

۲- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت گروه علوم تربیتی مرودشت ایران.

p.ghiasi@yahoo.com

۳- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشکده‌ی توانبخشی، لیسانس پرستاری (دانشگاه علوم پزشکی شهید

بهشتی).

*- نویسنده‌ی مسئول مقاله: joulahi@gmail.com

پیشگفتار

در عصری که حجم عظیم انتشارات و داده‌ها تولید فرصت مطالعه همه‌ی آن‌ها را برای ما از بین برده است، داشتن سواد داده‌ای لازم و دانش کافی در بازیابی و انتخاب مدارک مناسب و اخذ داده‌های درست، لازم و کافی ناب از اهمیت شایانی برخوردار است. به بیان دیگر، داده‌ها در اطراف ما، در محیط کار و زندگی روزمره در اشکال گوناگون مانند: شنیداری و متنی و گرافیکی موجود است و شبکه‌ی جهان گستر وب، خود مجموعه‌ای بزرگ از داده‌هاست که هر کسی می‌تواند در آن چیزی قرار دهد. عصر ما عصر پیشرفت علمی است که پایه‌ی آن آموزش و پژوهش علمی است. اساس آموزش و پژوهش علمی هم در هر کشوری، کتاب‌ها، نشریات و منابع علمی و یا روی هم رفته، داده‌های علمی است و لذا، دستیابی به داده‌های علمی از اهمیت اساسی برخوردار است. در این مقاله موضوع شیوه‌ی دستیابی سرپرستاران بیمارستان‌های خصوصی به داده‌های علمی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شیوه‌های کسب داده‌ها و داشتن دانش کافی در راه درست جستجوی داده‌ها، بازیابی و انتخاب مدارک مناسب از اهمیت شایانی برخوردار است. شیوه‌های کسب داده‌ها افزون بر افزایش آگاهی‌های عمومی و رضایت فردی، در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوامع نیز نقشی موثر ایفا می‌کند (Bardestani, 2004, p455). عدم آشنایی با شیوه‌های درست بازیابی و ارزیابی و استفاده از مدارک و منابع داده‌ای می‌تواند مانعی بسیار مهم در امر پژوهش باشد. کسی که به عنوان سرپرستار عهده دار مسئولیت بخش و هدایت‌کننده پرستاران است، باید از آخرین داده‌های پرستاری آگاه باشد و این امکان‌پذیر نیست جز با شناخت ابزارهای جستجو و شناخت منابع و هم‌چنین، چگونگی بازیابی و در نهایت، ارزیابی داده‌ها در حیطه‌ی حرفه‌ی پرستاری است. از سوی دیگر، به عنوان نخستین گام در پویایی آموزش عالی و ایجاد یک فضای پژوهشی، یک پژوهشگر باید توانایی‌های لازم را در دستیابی به داده‌ها و انتخاب منابع مورد نیازش داشته باشد و با ابزارهای اولیه‌ی سنتی و دستی بازیابی داده‌ها (از قبیل فهرست برگه‌های موضوعی و...) و منابع مرجع ردیف دوم (از قبیل کتاب‌شناسی‌ها و...) آشنایی کافی داشته و دانش کافی جهت استفاده از رایانه، اینترنت و منابع الکترونیکی و بانک‌های داده‌ای را دارا باشند. از این رو، مسئله‌ی اساسی پژوهش، شیوه‌های کسب داده‌های سرپرستاران در بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران می‌باشد.

مبانی نظری

حجم عظیم داده‌ها اعم از منابع سنتی مانند کتاب، روزنامه و حتی تلویزیون و ظهور بزرگراه‌های داده‌ای، کنفرانس‌های ویدئویی و حقایق مجازی از جمله ویژگی‌های محسوس عصر داده‌ها هستند.

محمل‌های ذخیره سازی داده‌ها در مجموع چهار نوع اصلی، یعنی کاغذ، فیلم، محمل‌های نوری و مغناطیسی را در بر می‌گیرند (Nazari,2005,p5). شرط بقا در هر شرایطی، نیازمند پاره ای توانمندی‌هاست و سواد ویژه‌ی خود را می‌طلبد.

در مجموع، سواد بر گرفته از اصطلاح لاتین لیتراتوس^۱ مفهومی است که طیف متنوعی از معانی را در بر می‌گیرد و گامی بسیار طولانی دارد. سواد داده ای^۲ به مجموعه توانایی‌هایی اطلاق می‌شود که فرد با داشتن آن قادر به درک نیاز داده‌های خویش و یافتن راههای دسترسی به آن داده‌ها و نیز توانایی ارزیابی و استفاده‌ی موثر و انتقادی از داده‌های کسب کرده و بازیابی نموده را شامل می‌شود. برخی از صاحب نظران، سواد داده ای را «توانایی استفاده‌ی درست از فناوری داده‌ها جهت حل مسئله‌ی داده ای» می‌دانند، ویلسون (Wilson,2001,p3). شخص با سواد داده ای باید قادر باشد تشخیص دهد چه داده‌هایی در چه هنگام مورد نیاز است و بتواند داده‌های مورد نیاز را مکان یابی، ارزیابی و استفاده مناسب نماید؛ برن هاین (Burnhein,1992,p192).

در سال ۱۹۹۴ در کنفرانس ایفلا، کوبا بارباراجی فورد در مقاله‌ای به عنوان "سواد داده ای یک مانع" نداشتن مهارت‌های سواد داده ای را مانع بزرگی در رشته‌های علوم و تکنولوژی دانسته است و باید در دنیای کنونی که داده‌های زیادی وجود دارد، کاربران بر اضطراب خود در رویارویی با داده‌های وسیع غلبه کرده و بیاموزند که چگونه با این محیط غنی از داده‌ها برخورد نمایند و آن‌ها را تفسیر و ارزیابی کرده و آگاهانه تصمیم‌گیری کنند. برخی آن را توانایی تشریح، جستجو، سازماندهی و استفاده‌ی داده ها دانسته اند، استابینگ (Stabbings,2003,p1). برخی نیز بر این باورند که با وجود نزدیکی دو مقوله «سواد داده‌ای» و «سواد تکنولوژیکی^۳» سواد داده ای حیطه‌ای گسترده تر از توانش است (Bardestani,2004,p55). سواد داده ای کسب دانش در مورد فرآیند یادگیری و فلسفه ای برای تفکر است. بنابراین، مانند هر دانش و مهارت دیگری باید آموزش داده شود (Parirokh,2001,p18).

شخص با سواد داده ای کسی است که:

- تشخیص می دهد داده‌های کامل، درست و دقیق، اساس تصمیم‌گیری صحیح است.
- نیاز به داده‌ها را حس می‌کند.
- پرسش‌ها را بر اساس نیازهای داده ای دسته بندی می‌کند.
- منابع داده ای موجود را شناسایی می‌کند.

^۱ - Literatus

^۲ - Information Literacy

^۳ - Technology literacy

- روش‌های جستجوی موفق را توسعه می‌دهد.
  - از منابع تکنولوژی داده‌ها مانند کامپیوتر بهره می‌گیرد.
  - داده‌ها را ارزیابی می‌کند.
  - داده‌ها را برای کاربرد عملی سازماندهی می‌کند.
  - داده‌های جدید را به داده‌های موجود پیوند می‌دهد.
  - از داده‌ها برای حل مسئله و تفکری منتقدانه استفاده می‌کند (Nazari,2005,p22)
- علوم بهداشتی به گونه‌ی مداوم به دلیل فناوری جدید و روش‌های نو در بهبود مراقبت از بیمار در حال تغییر است. سواد به عنوان یک هدف استراتژیک برای پرستاران در بدست آوردن وضعیت موجود در مراقبت از بیمار که اساس عملکرد مبتنی بر شواهد می‌باشد، شناخته شده است (Byrne,2011,p285).
- ناوارو (Navaro,2004) کمبود پرستار موضوعی است که اغلب شنیده می‌شود. افزایش تعداد پرستاران با توجه به افزایش جمعیت، بسیار مورد نیاز است و این در حالی است که بسیاری از پرستاران کار حرفه‌ای خود را ترک می‌کنند. مدرسه‌های پرستاری و دانشگاهها در تلاشند تا پرستارانی شایسته‌تر به جامعه عرضه کنند. حرفه‌ی پرستاری شباهت‌هایی با کتابداری دارد و هم‌چنین، بسیاری از آقایان نیز شروع به آغاز هر دو حرفه (پرستاری و کتابداری) کرده‌اند. بانوان بیش‌تری هم در هر دو حرفه مشغول فعالیت‌اند و پرستاری اغلب شغل دوم آن‌ها بشمار می‌رود. یادگیری پرستاری و کتابداری نیاز به یادگیری انواع داده‌ها دارد. پرستاران باید در بخش‌های گوناگونی فعالیت کنند و نیاز به روزآمد شدن حرفه‌ی خود دارند. بیش‌تر کتابداران در دانشکده‌های پرستاری استخدام و موفق به آموزش پرستاران در مقاطع گوناگون شده‌اند. این آموزش‌ها شامل آشنایی با منابع اینترنتی، جستجو در پایگاه داده، ارزشیابی منابع و سازماندهی داده‌هاست. در مقطع کارشناسی ارشد و دکترا بر پژوهش و نوشتن مقاله‌ها تأکید بیشتری می‌شود. بهتر است در جلسه‌های نخست آموزش به پرستاران در مورد موارد زیر تمرکز بیشتری صورت گیرد:
- استفاده اساسی از کاتالوگ در دسترسی عموم به صورت آنلاین^۱ (اپک)
  - استفاده از کتابخانه
  - منطق بولی^۲
  - واژگان کنترل شده
  - استفاده از سینال (پایگاه داده‌ای پرستاری)

^۱ (OPAC)Online public access catalog

^۲ Boolean logic

هندرسون (Handerson, 1971) طی یک بررسی با عنوان میزان درک پرستاران از فعالیت‌های کتابخانه‌ها به این نکته اشاره می‌کند که پرستاران منابع خدمات کتابخانه‌های بیمارستان را نادیده انگاشته و یا در استفاده از آن کوتاهی می‌کنند. شاید یکی از علل عمده، عدم تلاش کتابداران به شناساندن و آموزش منابع خدمات کتابخانه باشد از میان پرستاران تنها معدودی قادر به استفاده از منابع کتابخانه هستند و بیش‌تر آنان به علت عدم آشنایی با منابع و نیز چگونگی استفاده از آن‌ها از رفتن به کتابخانه بیم دارند. کتابخانه‌ی بیمارستانی چه در بخش خصوصی و چه دولتی نقش به‌سزایی در بالا بردن سطح سواد کارکنان بیمارستان بویژه پرستاران و سرپرستاران دارد. آن‌ها با فراهم آوردن منابع چاپی و الکترونیکی به پرستاران در بدست آوردن داده‌های مورد نیاز نقش به‌سزایی دارند. آموزش فناوری و بالاتر بردن سطح سواد داده‌ای پرستاران و سرپرستاران در دستیابی داده‌ها از نیازهای مبرم جامعه می‌باشد.

پیشینه‌ی پژوهش

در مورد مقوله سواد داده‌ای مطالعات و پژوهش‌های گوناگونی صورت گرفته است ولی در مورد بررسی سواد داده‌ای سرپرستاران زن، پژوهشات انجام شده بسیار اندک و محدود است. بعد از مطرح شدن سواد داده‌ای شیوه تفکر درباره داده‌ها به عنوان ضروریات زندگی روزمره و برقراری ارتباط انسان‌ها با یک‌دیگر در جوامع داده‌ای شناخته شد (Marais, 1992, p75).

مطالعات انجام شده در داخل ایران

در ایران در زمینه‌ی سواد داده‌ای پرستاران یا سرپرستاران و چگونگی دستیابی به داده‌های پژوهشی صورت نگرفته است و بررسی میزان دستیابی داده‌ها در دیگر رشته‌ها و در گروه کتابداری ارزیابی شده است.

شیخ کانو میلان (Sheikhkanumylian, 1988) پژوهشی با عنوان "بررسی عوامل موثر بر استفاده‌ی پرستاران از کتابخانه‌های بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی تهران از دیدگاه پرستاران" با استفاده از پرسشنامه انجام داد و به این نتیجه رسید که بیش از نیمی از پرستاران از کتابخانه‌های بیمارستانی استفاده نمی‌کنند و این در حالی است که آنان باور داشتند خدمات کتابخانه‌های بیمارستانی می‌تواند در بهبود فعالیت‌های پرستاری موثر باشد.

تقوی (Taghavi, 1998) در پژوهشی با نام "سواد داده‌ای و سواد کامپیوتری" چنین بیان می‌کند که سواد داده‌ای چیزی فراتر از سواد کامپیوتری است و سطح کارایی دانش استفاده‌کنندگان را در مورد منابع و ابزارهای ماشینی نیز روزآمد می‌سازد. پایگاه‌های داده‌ای پیوسته، خدمات ارتباطی از

راه دور، پست الکترونیکی، خدمات نمایه سازی و چکیده نویسی در آزمونی که از دانش آموختگان رشته‌های کارشناسی برای ورود به کارشناسی ارشد انجام شد، ۶۰ درصد شرکت کنندگان نتوانسته بودند حتی نام یک کتاب مرجع رشته‌ی تحصیلی خود را ذکر کنند. این بیسوادی داده‌ای حاصل نبودن برنامه ریزی در سطوح پایین تحصیلی است.

طباطبایی (Tabatabai, 1999) در پژوهشی با عنوان "بررسی مفهوم سواد داده ای (تحلیل محتوای مقالات نشریات) به بررسی میزان همابندی مفهوم سواد داده ای با دیگر مفاهیم مرتبط با حوزه‌ی کتابداری و اطلاع رسانی" پرداخته است. از یافته‌های این پژوهش چنین بر می‌آید که ارتقا سواد داده ای در گروه سنی کودکان بیش‌تر معنی پیدا کرده و ضرورت دارد. در این پژوهش نقش سواد داده ای در مرحله‌ی گذار یک جامعه‌ی سنتی به یک جامعه‌ی داده ای پرداخته شده است.

اصلانی ملایری (Malayer Aslani i, 2004) در پژوهشی با عنوان ضرورت نهادینه کردن برنامه‌های آموزش ارتقای سواد داده ای در ایران با نگاهی به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بررسی کرد که برنامه‌های آموزشی و امکانات و تجهیزات دانشگاهی برای ارتقای سطح سواد داده ای نشان می‌دهد که در زمینه‌ی زیر ساخت‌ها ساختارها و برنامه‌های اجرایی برنامه ریزی نظام مند و مناسبی وجود نداشته و آموزش و پژوهش در این حوزه حتی در سطح دانشگاههای کشور نهادینه نشده است.

حافظی و بختیاری (Hafezi & Bakhtiyari, 2004) نقش سواد داده ای مراجعان در بهره گیری از منابع کتابخانه ای کتابخانه‌ی آستان قدس رضوی با هدف بررسی میزان آشنایی پژوهشگران با مقوله‌ی سواد داده ای و تاثیر آن بر گردآوری داده‌های پرسشنامه بوده است. یافته‌ها نشان داد که گروه اصلی پژوهشگران را بانوانی تشکیل می‌دهند که بیش‌تر دانشجو بوده و و نیاز به آموزش شیوه‌های دستیابی به داده ها را احساس می‌کنند و کتابداران را در روند دستیابی به داده‌های مورد نیاز تاثیر گذار دانسته اند.

نظری (Nazari, 2004) در پژوهشی توصیفی با عنوان "سواد داده ای برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی"، نیاز سنجی، طراحی، آزمون، اجرا و ارزیابی درس "سواد داده ای برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی موضوع اصلی این پژوهش است که از راه آن برای نخستین بار در ایران تربیت افراد باسواد داده ای با ویژگی‌های تشخیص نیاز به داده ها، جایی، استفاده‌ی موثر و ارزیابی صورت می‌پذیرد و توانمندی‌های مربوط به آن از راه دوره‌های آموزشی حین تحصیل دانشجو کسب می‌شوند که به طراحی نهایی طرح درس سواد داده ای برای دوره‌های تحصیلات تکمیلی انجامید.

حبیبی (Habibi, 2010) ارتقای سواد داده ای اساس توسعه‌ی پرستاری مبتنی بر شواهد بیان می‌کند که پرستاران در عملکرد مبتنی بر شواهد با مشکل مواجه بوده اند و بیش‌ترین مشکل آن‌ها

یافتن بهترین شواهد، شناسایی منابع صحیح، استفاده از روش‌های جستجوی بهینه و ارزیابی شواهد یا روی هم رفته، در استفاده از مهارت‌های سواد داده‌ای دانسته است. توانمندی‌های سواد داده‌ای شامل درک سازماندهی داده‌ها، توانایی جستجو در میان انواع ابزارهای چاپی و الکترونیکی بمنظور بازیابی، گزینش و ارزیابی دقیق منابع داده‌ای و بکارگیری نتایج پژوهش‌ها به گونه‌ی موثر است.

مطالعات انجام شده در خارج از ایران

در خارج از ایران پژوهش‌های بیش‌تری در مورد توانایی پرستاران در دستیابی به داده‌ها انجام شده است و شاید دلیل بر آن است که هنوز نقش و جایگاه سواد داده‌ای در حرفه‌ی پرستاری در داخل ایران به خوبی شناخته نشده است.

گومز (Gomes, 1969) پژوهشی با عنوان "بررسی توانایی منابع کتابخانه‌های بیمارستانی در تهیه به موقع منابع داده‌ای مورد نیاز"، جهت بهبود کیفی مراقبت‌های بیماری در شیکاگو بین سه گروه پزشکان، پرستاران و کارکنان پزشکی انجام داد. یافته‌ها نشان دادند که پزشکان بیش‌ترین استفاده و پرستاران کم‌ترین استفاده را از منابع داشتند. در این پژوهش عدم آگاهی از خدمات اطلاع‌رسانی و استفاده از منابع کتابخانه‌ی بیمارستانی عدم توانایی منابع کتابخانه در توسعه و ارائه‌ی خدمات اطلاع‌رسانی و پاسخ‌گویی به نیازهای داده‌ای پرستاران از عوامل موثر در عدم استفاده بوده است. بان یان (Banya, 1991) نیازهای داده‌ای پرستاران اوهایو را از راه پرسشنامه بررسی کرد و نتایج بدست آمده نشان دادند که بیش‌تر پرستاران با منابع کتابخانه‌ی آشنایی نداشتند. جذب پرستاران به کتابخانه‌های بیمارستان در درجه‌ی نخست مستلزم گردآوری داده‌هایی درباره‌ی عادت و نیازهای داده‌ای آنان بود.

تیلردر سال (Tylor, 1991) در پژوهشی میزان شناخت و استفاده از منابع کتابخانه به وسیله‌ی پرستاران و دانشجویان پرستاری را بررسی و به نتایج زیر دست یافت. بسیاری از دانشجویان و پرستاران به علت کمبود آموزش‌های لازم و عدم آشنایی با منابع و چگونگی استفاده از آن‌ها فاقد توانایی جستجو و روش استفاده از منابع کتابخانه بودند و دچار عدم اعتماد به نفس در مورد توانمندی‌های خود شده و نظر منفی نسبت به کتابخانه داشتند و تنها تعداد معدودی از کتابخانه دانشکده‌ی تخصصی استفاده می‌کردند.

رورکامب (Revercomb, 2005) در پایان‌نامه‌ی دکترای خود در نیویورک با عنوان "سواد داده‌های اینترنتی: مطالعه‌ی بر روی بزرگسالان" به بررسی بزرگسالان مسنی پرداخت که در دوره‌ی مدرسه آموزش اینترنت و کامپیوتر ندیده‌اند و حالا یک دوره‌ی مقدماتی آموزش اینترنت را

می‌بینند. توانایی‌های آموزش و روش‌های بالا بردن انگیزه بررسی شد و با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه به این نتیجه رسید که مواجهه‌ی فیزیکی با کامپیوتر و توانایی‌های راهبردهای جستجوی اینترنتی از مشکلات عمده بود. این مطالعه نشان داد که به وسیله‌ی شناخت اجزای اینترنت و رایانه در سطح سواد داده‌ای در افراد بزرگسال و مسن به گونه‌ی مؤثر می‌توان نیازهای داده‌ای شان را برطرف کرد.

بایلی (Bailey, 2005) در پایان نامه‌ی دکترای خود با عنوان "متغیرهای سواد داده‌ای در مدارس ابتدایی موفق در تگزاس" به این نتیجه رسید که کارمندان در بیش‌تر مدارس، کارمندان تایید شده و مورد اطمینان هستند. منابع و بودجه متغیرهای مهمی بودند. همکاری، متغیر مهمی در آموزش سواد داده‌ای است و نتایج خوبی داشت. کتابداران، معلمان و مدیران نیازمند یافتن راههایی برای افزایش فرصت‌ها برای همکاری می‌باشند.

بایرن (Byrne, 2011) سواد داده‌ای مفاهیمی برای پرستاران پس از عمل به بررسی و جایگاه ویژه‌ی سواد داده‌ای در پرستارانی که پیش از عمل از بیماران مراقبت می‌کنند، پرداخته و یادآور شده است که برای این پرستاران این مفهوم جدید بوده و با شناخت آن موقعیت پرستاران در بدست آوردن داده‌های بیش‌تر، دسترسی به منابع داده‌ای، ارزیابی و تجزیه و تحلیل داده‌ها و استناد به داده‌ها برای استفاده از قانون حق مولف کمک بیش‌تری خواهد کرد. وی همچنین، حمایت مدیران از پرستاران را در بدست آوردن منابع و آدرس‌های مربوط به مراقبت از بیمار موثر دانسته است.

پرسش‌های پژوهش

در این مقاله به پرسش‌های زیر پاسخ داده خواهد شد.

۱. آیا سرپرستاران مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها را دارا می‌باشند؟
۲. میزان آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجو و بازیابی داده‌ها در چه حدی است؟
۳. آیا سرپرستاران برای استفاده از منابع داده‌ای خارجی، آشنایی کافی به زبان انگلیسی دارند؟
۴. میزان نیاز سرپرستاران به استفاده از آموزش ضمن خدمت برای استفاده از پایگاه‌های داده‌ای تا چه حد است؟
۵. آیا سرپرستاران از منابع داده‌ای گوناگون به یک میزان برای روزآمد کردن داده‌های خود استفاده می‌کنند؟

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی تحلیلی از نوع کاربردی می‌باشد. داده‌ها از راه پرسشنامه و با مراجعه‌ی حضوری به بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل گردید. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل کلیه‌ی سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران می‌باشد که در زمان انجام پژوهش در بخش‌های تخصصی ۴۲ بیمارستان مشغول به کار و فعالیت بودند. با توجه به این‌که امکان دسترسی به تمام بیمارستان‌ها وجود داشت، لذا، در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خاصی استفاده نشد. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای تایید روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا استفاده شد. در روش روایی محتوا، تناسب پرسش‌ها و گزینه‌ها، با موضوع پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. اعتبار محتوای یک ابزار اندازه‌گیری به پرسش‌های تشکیل دهنده‌ی آن بستگی دارد. اگر پرسش‌های پرسشنامه معرف ویژگی‌های ویژه‌ی باشند که پژوهشگر قصد اندازه‌گیری آن‌ها را داشته باشد، آزمون دارای اعتبار محتوایی است. در تهیه‌ی این پرسشنامه، از مطالعات کتابخانه‌ای و منابع اینترنتی موجود و نیز الهام از پرسشنامه‌ها و پرسش‌هایی که به نوعی شباهتی به موضوع دارند، استفاده شد. برای تعیین پایایی پرسشنامه نیز که بین ۲۰ نفر توزیع گردید، از معیار آلفای کرونباخ استفاده شد که پس از گردآوری داده‌ها و ورود داده‌ها به آن، مقدار ضریب آلفا برای پرسش‌های پرسشنامه برابر ۰/۸۴ بدست آمد که این مقدار حاکی از پایایی ابزار اندازه‌گیری بود.

در نهایت، پس از پیگیری‌های لازم، تعداد ۱۲۹۹ پرسشنامه گردآوری شد که از این بین ۸ پرسشنامه بدلیل عدم پاسخگویی و ۶ پرسشنامه به دلیل داده‌های ناکافی و ناقص از تحلیل کنار گذاشته شد و در نهایت، داده‌های ۱۱۵ پرسشنامه‌ی قابل استفاده تشخیص داده شد که پس از گردآوری پرسش‌ها کدگذاری و وارد نرم افزار آماری اس، پی، اس، اس^۱ شد. در کدگذاری به گزینه‌ی خیلی زیاد امتیاز ۵، زیاد ۴، متوسط ۳، کم ۲ و خیلی کم امتیاز ۱ داده شد و برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. برای توصیف داده‌ها از جداول فراوانی و محاسبه‌ی شاخص میانگین و از روش‌های آمار استنباطی مانند آزمون تی- استیودنت نمونه‌ای برای آزمون میانگین متغیر و آزمون ناپارامتری فریدمن استفاده شد. تنها نکته‌ی قابل ذکر در انجام آزمون‌های آماری این است که در بررسی‌های تحلیلی، پیش از انجام آزمون فرضیه‌ها، سطح آزمون (بیشترین خطای نوع اول قابل قبول آلفا α) را از قبل تعیین می‌کنند و سپس خروجی‌های بدست آمده را با آن مقایسه می‌کنند. در این پژوهش نیز همانند بیش‌تر پژوهش‌ها، سطح آزمون برابر مقدار $\alpha=0/05$ در نظر گرفته شد.

^۱ -SPSS: Statistical Packages for Social Sciences

یافته‌ها

پرسش نخست: آیا سرپرستاران مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها را دارا می‌باشند؟

جدول ۱- توزیع درصد فراوانی تأثیرنداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها بر

دستیابی سرپرستاران به داده‌ها

میانگین امتیازها	درصد فراوانی			پاسخ‌ها
	معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	
۲/۸۶	۱۴/۷	۱۳/۹	۱۶	خیلی زیاد
	۱۱/۰	۱۰/۴	۱۲	زیاد
	۳۷/۶	۳۵/۷	۴۱	متوسط
	۱۹/۳	۱۸/۳	۲۱	بسیار کم
	۱۷/۴	۱۶/۵	۱۹	کم
	-	۵/۲	۶	بدون پاسخ
	۱۰۰	۱۰۰	۱۱۵	جمع

نتایج بررسی‌ها در خصوص میزان تأثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها بر دستیابی به داده‌ها در جدول ۱، نشان می‌دهند که از بین ۱۱۵ سرپرستار، ۶ نفر به این پرسش پاسخ نداده‌اند، اما در بین پاسخگویان، ۲۵/۷ درصد از سرپرستاران بر این باورند که تأثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه‌ها و نرم افزار در دستیابی آن‌ها به داده‌ها در حد زیاد و خیلی زیاد می‌باشد. در حالی که ۳۶/۷ درصد سرپرستاران، میزان تأثیر این عامل را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده‌اند.

بمنظور بررسی تحلیلی از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

فرض پژوهش: میزان تأثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزار سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی تهران بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها در حد زیادی است.

جدول ۲- نتایج آزمون تی- استیودنت در خصوص تأثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه

بر دستیابی سرپرستاران به داده‌ها

میانگین	انحراف معیار	آماره‌ی آزمون	درجه‌ی آزادی	مقدار تی جدول $T_{0.95, n-1}$	نتیجه‌ی آزمون
۲/۸۶	۱/۲۶	-۱/۱۴	۱۰۸	۱/۶۵	پذیرش فرض صفر

فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی جامعه‌شناسی زنان، سال دوم، شماره‌ی چهارم، زمستان ۱۳۹۰ ۱۰۳

با توجه به نتایج آزمون تی استیودنت در جدول بالا مشاهده می‌شود که چون مقدار آماره‌ی آزمون تی استیودنت ۱/۱۴- از مقدار تی جدول ۱/۶۵، کوچک‌تر است، لذا، فرض صفر آماری با اطمینان بالای ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می‌گیرد. این امر بدین معناست که میزان تاثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه‌ی سرپرستاران بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها در حد متوسط به پایینی است.

پرسش دوم: میزان آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجو و بازیابی داده‌ها در چه حدی است؟

جدول ۳- توزیع فراوانی میزان تأثیر عدم آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجو بر عدم دستیابی سرپرستاران به داده‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	میانگین امتیازها
خیلی زیاد	۱۵	۱۳	۱۴/۳	۳/۱۵
زیاد	۲۴	۲۰/۹	۲۲/۹	
متوسط	۳۶	۳۱/۳	۳۴/۳	
بسیار کم	۲۲	۱۹/۱	۲۱	
کم	۸	۷/۰	۷/۶	
بدون پاسخ	۱۰	۸/۷	-	
جمع	۱۱۵	۱۰۰	۱۰۰	

در پاسخ به پرسش دوم نتایج بدست آمده نشان داد که ۱۴/۳ و ۲۲/۹ درصد که در مجموع ۳۷/۲ درصد از پرستاران زن در حد زیاد و زیاد به نداشتن آشنایی با ابزارهای جستجو پاسخ داده‌اند. همچنین، ۳۴/۳ درصد در حد متوسط عدم آشنایی را موثر می‌دانند. ۱۰ نفر نیز پاسخ ندادند. بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص میزان تأثیر عدم آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجو بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها، از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ شده است.

فرض پژوهش: میزان تأثیر عدم آشنایی سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی تهران با ابزارهای جستجو بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها در حد زیادی است.

جدول ۴- نتایج آزمون تی- استیودنت در خصوص تأثیر عدم آشنایی با ابزارهای جستجوی بر دستیابی سرپرستاران به داده‌ها

میانگین	انحراف معیار	آماره‌ی آزمون	درجه‌ی آزادی	مقدار تی جدول $T_{0.95,n-1}$	نتیجه‌ی آزمون
۳/۱۵	۱/۱۴	۱/۳۷	۱۰۴	۱/۶۶	پذیرش فرض صفر

با توجه به نتایج آزمون تی استیودنت در جدول بالا مشاهده می‌شود که چون مقدار آماره‌ی آزمون تی استیودنت (۱/۳۷) از مقدار تی جدول (۱/۶۵)، کوچک‌تر است، لذا، فرض صفر آماری با اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می‌گیرد. این امر بدین معناست که عدم آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجوی منابع بر عدم دستیابی آن‌ها به داده‌ها تا حد متوسط به پایین موثر است. پرسش سوم: آیا سرپرستاران برای استفاده از منابع داده ای خارجی، آشنایی کافی به زبان انگلیسی دارند؟

جدول ۵- توزیع فراوانی میزان تأثیر عدم آشنایی با زبان انگلیسی جهت استفاده از منابع خارجی سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	میانگین امتیازها
کاملاً موافقم	۲۴	۲۰/۹	۲۲/۹	۲/۶
موافقم	۳۲	۲۷/۸	۳۰/۵	
مخالفم	۳۲	۲۷/۸	۳۰/۵	
کاملاً مخالفم	۱۷	۱۴/۸	۱۶/۲	
بدون پاسخ	۱۰	۸/۷	-	
جمع	۱۱۵	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

در پاسخ به سومین پرسش پژوهش مبنی بر این‌که عدم آشنایی سرپرستاران با زبان انگلیسی تا چه حد مانع استفاده‌ی آن‌ها از منابع خارجی و لاتین می‌باشد، نتایج بدست آمده نشان داد که ۲۲/۹ و ۳۰/۵ درصد از پاسخ‌های موافق و کاملاً موافق که در کل ۵۳/۴ درصد می‌شود، سرپرستاران زن موافق این موضوع هستند که عدم آشنایی آن‌ها با زبان انگلیسی مانع استفاده از منابع خارجی می‌باشد. در حالی که ۳۰/۵ و ۱۶/۲ درصد مخالف و کاملاً مخالف که در کل ۴۶/۷ درصد آن‌ها مخالف چنین موضوعی هستند ضمن این‌که ۱۰ نفر از افراد به این پرسش پاسخ نداده‌اند.

فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی جامعه‌شناسی زنان، سال دوم، شماره‌ی چهارم، زمستان ۱۳۹۰ ۱۰۵

بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص تاثیر عدم آشنایی سرپرستاران با زبان انگلیسی بر استفاده آن‌ها از زبان انگلیسی، از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ ارایه شده است.

فرض پژوهش: میزان تاثیر عدم آشنایی سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی تهران با زبان انگلیسی بر استفاده آن‌ها از منابع انگلیسی در حد زیادی است.

جدول ۶- نتایج آزمون تی- استیودنت در خصوص تاثیر عدم آشنایی با زبان انگلیسی بر

استفاده آن‌ها از منابع انگلیسی

میانگین	انحراف معیار	آماره‌ی آزمون	درجه‌ی آزادی	مقدار تی جدول $T_{0.95, n-1}$	نتیجه‌ی آزمون
۲/۶	۱/۰۱	۱/۰	۱۰۴	۱/۶۵	پذیرش فرض صفر

با توجه به نتایج آزمون تی استیودنت در جدول بالا مشاهده می‌شود که چون مقدار آماره‌ی آزمون تی استیودنت (۱/۰) از مقدار تی جدول (۱/۶۵)، کوچک‌تر است، لذا، فرض صفر آماری با اطمینان ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می‌گیرد. این امر بدین معناست که عدم آشنایی سرپرستاران با زبان انگلیسی تا حد متوسط به پایینی مانع استفاده‌ی آن‌ها از منابع انگلیسی می‌شود.

پرسش چهارم: میزان نیاز سرپرستاران به استفاده از آموزش ضمن خدمت برای استفاده از پایگاه‌های داده ای تا چه حد است؟

جدول ۷- میزان نیاز به گذراندن دوره‌های آموزشی ضمن خدمت سرپرستاران زن بیمارستان‌های

خصوصی شهر تهران

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	میانگین امتیازها
خیلی زیاد	۴۲	۳۶/۵	۴۰/۸	۴/۰۱
زیاد	۳۶	۳۱/۳	۳۵/۰	
متوسط	۱۳	۱۱/۳	۱۲/۶	
کم	۸	۷/۰	۷/۸	
بسیار کم	۴	۳/۵	۳/۹	
بدون پاسخ	۱۲	۱۰/۴	-	
جمع	۱۱۵	۱۰۰	۱۰۰	

یافته‌های پژوهش در پاسخ به پرسش چهارم پژوهش مبنی بر این‌که میزان نیاز سرپرستاران به گذراندن دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای استفاده از پایگاه‌های داده ای تا چه حد است، نشان داد که ۴۰/۸ و ۳۵/۰ مجموعاً ۷۵/۶ درصد سرپرستاران به گذراندن دوره‌های آموزشی ضمن خدمت نیاز دارند در حالیکه ۷/۸ درصد پاسخ کم و ۳،۹ درصد بسیار کم و مجموعاً ۱۱/۷ درصد نیاز کم دارند. ۱۲ نفر از سرپرستاران به این پرسش پاسخ ندادند.

میانگین امتیازهای بدست آمده نشان می‌دهد که میزان به گذراندن دوره‌های آموزشی ضمن خدمت جهت جستجوی داده‌ها با ۴/۰۱ امتیاز از کل ۵ امتیاز در سطح زیادی قرار دارد.

بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص میزان نیاز سرپرستاران به گذراندن دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت، از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۸ ارایه شده است.

فرض پژوهش: میزان نیاز سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی تهران به گذراندن دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت در حد زیادی است.

جدول ۸- نتایج آزمون تی- استیودنت در خصوص میزان نیاز سرپرستاران به گذراندن دوره آموزش ضمن خدمت

میانگین	انحراف معیار	آماره‌ی آزمون	درجه‌ی آزادی	مقدار تی جدول $T_{0.95,n-1}$	نتیجه‌ی آزمون
۴	۱/۱	۹/۳۳	۱۰۲	۱/۶۵	رد فرض صفر

با توجه به نتایج آزمون تی استیودنت در جدول بالا مشاهده می‌شود که چون مقدار آماره‌ی آزمون تی استیودنت (۹/۳۳) از مقدار تی جدول (۱/۶۵) بزرگ‌تر است، لذا، فرض صفر آماری با اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. این امر بدین معناست که سرپرستاران به گذراندن دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت نیاز زیادی دارند.

فصلنامه‌ی علمی - پژوهشی جامعه‌شناسی زنان، سال دوم، شماره‌ی چهارم، زمستان ۱۳۹۰ ۱۰۷

پرسش پنجم: آیا سرپرستاران از منابع داده ای گوناگون به یک میزان برای روزآمد کردن داده‌های خود استفاده می‌کنند؟

جدول ۹- اولویت بندی منابع مورد استفاده سرپرستاران زن جهت روز آمد کردن داده‌های خود

رتبه‌ی میزان استفاده	میانگین رتبه	میانگین میزان استفاده	منابع مورد استفاده
۱	۱۵/۵۸	۳/۶۳	پرستاری برونر
۲	۱۵/۱۳	۳/۴۸	نشریات فارسی
۳	۱۴/۳۸	۳/۳۸	کتاب فارسی
۴	۱۳/۹۷	۳/۱۵	فصلنامه‌ها و سایر بولتن‌های پرستاری فارسی
۵	۱۱/۹۹	۲/۵۵	پرستاری لاکمن
۶	۱۱/۹	۲/۴۷	گزارش‌های پرستاری
۷	۱۱/۱۶	۲/۲۳	پرستاری فیپس
۸	۱۰/۱۱	۱/۸	مجموعه مقالات گردهمایی‌های خارجی و داخلی
۹	۹/۷۷	۱/۶۷	نشریه‌های لاتین
۱۰	۹/۷	۱/۶۸	کتاب‌های لاتین
۱۱	۹/۳۲	۱/۵۵	پایگاه‌های داده ای آنلاین ^۱
۱۲	۹/۲۴	۱/۸	مجله‌ی نرسینگ استاندارد ^۲
۱۳	۸/۹۵	۱/۵۵	مجله‌ای جی ان ^۳
۱۴	۸/۱۲	۱/۲۳	پایگاه‌های داده ای در مورد دیسک فشرده
۱۵	۷/۰۷	۱/۰۳	مجله‌ی رجیسترد نرس ^۴
۱۶	۶/۶۸	۰/۸	پایگاه مدلاین(پاب مد) ^۵
۱۷	۶/۳۸	۰/۷۷	پایگاه بریتیش نرسینگ ایندکس ^۶
۱۸	۵/۴۳	۰/۴۷	پایگاه امبیس ^۷
۱۹	۵/۱۳	۰/۴	پایگاه سینال ^۸

^۱ -On-Line

^۲ -Nursing Standard

^۳ -American Journal Nursing

^۴ -Registered Nurse

^۵ -Medline(Pubmed)

^۶ -British Nursing Index

^۷ -Embase

^۸ -Cinahl Database

در جدول ۹، با توجه به رتبه‌بندی آزمون فریدمن میزان استفاده سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران از منابع داده‌ای گوناگون مشاهده می‌شود که سرپرستاران برای روزآمد کردن داده‌های خود به ترتیب از منبع مرجع پرستاری برنر، نشریات فارسی، کتاب‌های فارسی، فصلنامه‌ها و پرستاری لاگمن بیش‌ترین استفاده را دارند. همچنین، مواردی که میانگین امتیازهای آن بالای ۳ می‌باشد، نشان دهنده‌ی آن است که منبع بیش از حد متوسط مورد استفاده سرپرستاران زن واقع می‌شود و برای منابعی که مقدار استفاده‌ی آن کم‌تر از ۳ باشد، بر اساس مطابقت با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای، هر چه مقدار میانگین کم‌تر باشد، نشان دهنده‌ی آن است که آن منبع داده‌ای، کم‌تر مورد استفاده واقع می‌شود. با این توضیحات مشاهده می‌شود که منبع مرجع پرستاری برنر با میانگین ۳/۶۳، نشریات فارسی با میانگین ۳/۴۸ کتاب‌های فارسی با میانگین ۳/۳۸ و بولتن‌های فارسی با میانگین ۳/۱۵ امتیاز بیش‌ترین استفاده را در بین پرستاران زن دارا می‌باشد ضمن این‌که پایگاه‌های داده‌ای مورد اشاره در این پژوهش کم‌ترین مقدار استفاده را دارند.

در پاسخ به پرسش پنجم پژوهش مبنی بر این‌که آیا سرپرستاران از منابع داده‌ای گوناگون به یک میزان برای روزآمد کردن داده‌های خود استفاده می‌کنند، نتایج آزمون فریدمن در جدول ۱۰ ارائه شده است.

فرض پژوهش: مقدار استفاده‌ی پرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران از منابع داده‌های گوناگون در یک سطح نیست.

جدول ۱۰- نتایج آزمون فریدمن در استفاده‌ی یکسان سرپرستاران از منابع و پایگاه‌های داده‌ای

مقادیر	آماره‌ها
۴۱۰/۶۰	آماره‌ی آزمون کای دو
۱۸	درجه‌ی آزادی
۰/۰۰	سطح معناداری

نتایج آزمون فریدمن در جدول ۱۰ نشان می‌دهد که چون سطح معناداری آزمون (۰/۰۰) از سطح آزمون $\alpha=0/05$ کوچک‌تر است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌شود، به این معنا که میزان استفاده سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران از منابع داده‌ای گوناگون برای روزآمد کردن داده‌هایشان در یک سطح نیست.

در جدول ۹، با توجه به رتبه‌بندی آزمون فریدمن میزان استفاده سرپرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران از منابع داده‌ای گوناگون مشاهده می‌شود که سرپرستاران

برای روزآمد کردن داده‌های خود به ترتیب از منبع مرجع پرستاری برنر، نشریات فارسی، کتاب‌های فارسی، فصلنامه‌ها و پرستاری لاگمن بیش‌ترین میزان استفاده را دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به پرسش نخست پژوهش و با توجه به اظهار نظر سرپرستاران به ناکافی بودن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها در جدول ۱ بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص میزان تاثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه و نرم افزارها بر دستیابی سرپرستاران به داده‌ها، از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارایه شده است. میزان تاثیر نداشتن مهارت‌های استفاده از رایانه سرپرستاران بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها در حد متوسط به پایینی می‌داند. این پاسخ با رورکامب (Revercomb, 2005) همسو بوده که به این نتیجه رسیده بود، مواجه فیزیکی با کامپیوتر و توانایی‌های راهبردهای جستجوی اینترنتی از مشکلات عمده بود و شناخت اجزای اینترنت و کامپیوتر در سطح سواد داده‌ای در افراد بزرگسال و مسن به گونه‌ای مؤثر می‌توان نیازهای داده‌ای شان را برطرف کرد.

در پاسخ به پرسش دوم پژوهش و بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص میزان تاثیر عدم آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجو بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها، از جدول ۳ از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ ارایه شده است. نتایج نشان می‌دهند عدم آشنایی سرپرستاران با ابزارهای جستجوی منابع بر دستیابی آن‌ها به داده‌ها تا حد متوسط به پایین است. ناوارو (Navaro, 2004) نیز بیان می‌کند که آموزش به پرستاران در شناخت ابزارهای جستجو در بالا بردن سطح دانش آن‌ها موثر است که در مقاطع گوناگون دوره‌های پرستاری باید گنجانده شود و با این نتیجه همسو است.

از نتایج پرسش‌های نخست و دوم می‌توان پیشنهاد کرد که دو واحد درس سواد داده‌ای و آشنایی با ابزارهای جستجو و آشنایی با کتابخانه در دوران تحصیل و آموزش پرستاران در دانشگاهها در نظر گرفته شود.

در پاسخ به پرسش سوم و بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص تاثیر عدم آشنایی سرپرستاران زن با زبان انگلیسی بر استفاده آن‌ها از زبان انگلیسی، از نتایج جدول ۵ از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ ارایه شده است. عدم آشنایی سرپرستاران با زبان انگلیسی تا حد متوسط به پایینی مانع استفاده آن‌ها از منابع انگلیسی می‌شود. که می‌توان نتیجه گرفت عدم استفاده و یا استفاده به میزان کم از منابع لاتین و انگلیسی پرستاران زن می‌تواند به این دلیل باشد. هم‌چنین، بر اساس نتایج عدم تسلط کافی به متون

انگلیسی باعث درصد پایین استفاده از منابع انگلیسی نسبت به فارسی بیانگر ضعف سرپرستاران به زبان انگلیسی می‌باشد با توجه به این‌که اصلی‌ترین منابع مورد نیاز سرپرستاران به زبان انگلیسی وجود دارد، لذا، عدم تسلط به متون انگلیسی می‌تواند به عنوان مانعی مهم و تاثیرگذار بر دستیابی به داده‌ها تلقی شود. ضمن این‌که باید به این نکته توجه داشت که مشکل عدم توجه به آموزش زبان انگلیسی به گونه‌ی مناسب و مطلوب در جامعه، معضل اصلی بیش‌تر دانشجویان و دانش-آموختگان دانشگاهی است که با آن درگیر هستند و پیشنهاد می‌شود در دانشگاهها دانشجویان پرستاری و در محیط کار پرستاران و سرپرستاران را به استفاده بیش‌تر از منابع انگلیسی زبان مانند ترجمه‌ی مقاله‌ها و استفاده از کتاب‌های مرجع به زبان انگلیسی تشویق کنند.

در پاسخ به پرسش چهارم و بمنظور بررسی تحلیلی در خصوص میزان نیاز سرپرستاران به گذراندن دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت، از نتایج جدول ۸ از آزمون تی استیودنت تک نمونه‌ای برای آزمون میانگین این متغیر استفاده شد. بر اساس جدول ۷ سه چهارم سرپرستاران زن نیاز به گذراندن دوره‌ی آموزشی ضمن خدمت دارند. اصلانی ملایری (Malayeri, 2004) نیز بیان کرده بود که برنامه‌های آموزشی و امکانات و تجهیزات دانشگاهی برای ارتقای سطح سواد داده‌ای نشان می‌دهد که در زمینه‌ی زیر ساخت‌ها ساختارها و برنامه‌های اجرایی برنامه ریزی نظام مند و مناسبی وجود نداشته و آموزش و پژوهش در این حوزه حتی در سطح دانشگاههای کشور نهادینه نشده است. حافظی و بختیاری نیز در پژوهش خود بیان کردند که بانوان دانشجو نیاز به آموزش شیوه‌های دستیابی به داده‌ها را احساس می‌کنند و کتابداران را در روند دستیابی به داده‌های مورد نیاز تاثیر گذار دانسته‌اند. بنابراین، برای پرستاران بویژه برای پرستاران بخش‌های خصوصی، برگزاری کارگاههای کوتاه مدت کامپیوتر و کلاس‌های زبان انگلیسی و کلاس‌های منطبق با حرفه به گونه‌ی مداوم پیشنهاد می‌گردد.

در پاسخ به پرسش پنجم مبنی بر این‌که آیا سرپرستاران از منابع داده‌ای گوناگون به یک اندازه برای روزآمد کردن داده‌های خود استفاده می‌کنند، از نتایج آزمون فریدمن استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱۰ ارائه شده است. همچنین، بر اساس نتایج بدست آمده در جدول ۹ و با توجه به پرسش پنجم مشخص شد که میزان استفاده‌ی پرستاران زن بیمارستان‌های خصوصی شهر تهران از منابع داده‌ای گوناگون در یک سطح و هماهنگ نبوده است و همچنین، مشاهده شد که منابع فارسی و منبع مرجع "برونر" بیش‌ترین استفاده را در بین سرپرستاران زن دارند. همسو بودن این پاسخ با تقوی (Taghavi, 1998) که در پژوهش خود به این نتیجه رسیده بود که 60 درصد شرکت کنندگان نتوانسته بودند حتی نام یک کتاب مرجع رشته تحصیلی خود را ذکر کنند که دلایل روزآمد نکردن داده‌های شرکت کنندگان بوده است. همان گونه که عنوان شد، این امر به دلیل

عدم آشنایی کافی با زبان انگلیسی و نداشتن مهارت‌های استفاده از کامپیوتر است. بر اساس این نتایج پیشنهاد می‌شود، با توجه به این‌که پرستاران زن نیازمند دریافت داده‌های روز دنیا می‌باشند، بهتر است تمهیداتی برای افزایش فراغت پرستاران زن ایجاد گردد تا آن‌ها بتوانند داده‌های خود را به روز نگه دارند و به پژوهش و مطالعه بپردازند.

روی هم رفته، لزوم توجه بیشتر و حمایت از این افراد امری لازم و ضروری است. بایرن (Byrne, 2011) نیز حمایت مدیران را در تهیه‌ی منابع قابل دسترس برای پرستاران موثر دانسته است. پرستاران برای انجام کار پژوهشی و بالا بردن سطح سواد داده‌ای نیاز به حمایت مدیران و مسئولان بیمارستان‌های خصوصی دارند. پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان بیمارستان‌های خصوصی توجهی بیشتر به بخش پرستاری کرده و آن‌ها را در تهیه‌ی منابع داده‌ای و امکانات لازم یاری کنند.

با توجه به اهمیت شیوه‌ی کسب داده‌های کارکنان بهداشت و درمان، پیشنهاد می‌شود در هنگام آزمون‌های استخدامی و یا پذیرش نیروی متخصص درمانی، از نظر سطح شیوه‌های کسب داده‌ها نیز بررسی شوند.

Reference

- 1- Bailey, L. (2005). Variables of information literacy in academically successful elementary schools in Texas. Retrieved from Proquest Database (UMI 3168568).
- 2- Bardestani, M. (2004). "Metacognitive approach to information literacy: Conference and training users in information literacy development of libraries, information centers and museums Mashhad Persian date Khordad 1383 May 2004-----1 and 2. Mashhad: the organization of libraries, museums and documentation centers Astan Qods Razavi. p55. (Persian)
- 3- Bunyan, Linda, E. Evelin. (1991). Marketing "The hospital library to nurses". Bulletin of medical library association. 79(2): 223-5. Available in <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC225525/>
- 4- Burnhein, R, (1992). Information Literacy-a Core Competency Australian Academic and Libraries. 23(4): 188
- 5- Byrne. (2011). "Information Literacy: Implication for preoperative nurses". AORN J. Feb. vol 93, No(2). P 282-286. Available in <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001209210012627>
- 6- Gomes, Stella-S (1970). "The nature of the use and users of midwest regional medical library Bulltetin of medical library association. 58(4) october. Available in <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC197509/>

- 7- Habibi Sh, Rezaei Hachesoo P, Tabaghi R. (2010). Enhancing Information Literacy as a Base of Developing Evidence-based Nursing. *Health Information Management* 2010; 7(3): 378.(Persian)
- 8- Hafezi, I and Bakhtiari, Z. (2004). "The role of information literacy clients in using library resources Astan Qods Razavi Library." Conference and training users in information literacy development of libraries, information centers and museums Mashhad Persian date Khordad 1383 1 and 2 May 2004. Mashhad: the organization of libraries, museums and documentation centers Astan Qods Razavi.(Persian)
- 9- Handerson, V. (1971). Implications. For Nursing in Library Activities of the regional programs medical library association 59(1):53-61.Available in <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC197540/>
- 10- Malayeri Aslani, M. (2004). "The necessity of promoting the establishment of information literacy education programs in Iran with a view to university." Conference and training users in information literacy development of libraries, information centers and museums Mashhad Persian date Khordad 1383 May 2004-----1 and 2. Mashhad: the organization of libraries, museums and documentation centers Astan Qods Razavi.(Persian)
- 11- Marais, J.J.,(1992). Evaluation of Information Literacy as product of information education. *South African Journal of Library and Information science*, 60(2), p.75-79.
- 12- Navarro, p. (2004). Nursung librarian: an educator of future nurses, *Reference services Review*. 32(1): 40-44. Available in <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=861762&show=abstract>
- 13- Nazari, M. (2005). "Information literacy". Tehran: Iranian Scientific Information and Documentation Centre. (Persian)
- 14- Parirokh, M. and Moghadas-Zadeh, H .(2001).“Information Literacy: Research on how information literacy style. *Journal of Literature and Human Sciences*, Ferdowsi University of Mashhad. Spring and Summer. P. 334-317.(Persian)
- 15- Revercomb, Pamela Lipe, "Internet information literacy: A study of older adults" .(2005). *iSchool Information Science and Technology - Dissertations and Theses*. Paper 14.Available in http://surface.syr.edu/it_etd/14.
- 16- Sheikh Kanumylan, N. (1374- 1995). Factors affecting the use of the library, hospital nurses, "MS Thesis, School of Management and Information. (Persian)
- 17- Stubbings, h & Brine, D. (2003). Reviewing electronic information literacy training packages. *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences* (on-line),2(1)1.Available in <http://www.ics.heacademy.ac.uk/italics/issue1/stubbings/stubabrev.pdf>

18- Tabatabai, N. (1378-1999). "The concept of information literacy, MA thesis in Library and Information Science, Tehran University, Faculty of Education and Psychology.(Persian)

19- Taghavi, M. (1998). "information literacy and computer literacy: concepts and definitions" information bulletin No. 12.(Persian)

20- Tyler, J.k. (1991). Meeting the Information needs of Nursing Students a Library in struction Model for nursing research class, Medical refrences quarterly.10(3):39-44

21- Wilson, L. A. (2001). Information literacy: fluency across and beyond the university, In: *Library user education: powerful learning, powerful partnership*, edited by B. I. Dewey. (pp. 1-17).

